

ВИЩА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3986.1-94.2021.01>

УДК 378.011.31:371.26

Юрій Скиба,
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу інтеграції вищої освіти і науки,
Інститут вищої освіти НАПН України,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-2238-8272

Ганна Лебединець,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри англійської філології,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
Київ, Україна
ORCID ID 0000-0001-9068-2866

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ВИКЛАДАЧІВ УНІВЕРСИТЕТІВ: ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

У статті виокремлено проблеми розвитку потенціалу викладачів університетів. На основі аналізу стратегічних європейських і вітчизняних документів, зокрема Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Паризького комюніке, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки та ін., результатів Національного опитування щодо потреб розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції, доведено доцільність проведення дослідження з розвитку потенціалу викладачів.

На основі зарубіжного та вітчизняного досвіду обґрунтовано теоретичні основи розвитку потенціалу викладачів університетів, зокрема поняттєво-термінологічний апарат і структурні компоненти викладацької метакомпетентності. Визначено поняття «потенціал викладача університету» як сукупність інтелектуальних, нематеріальних ресурсів, умов і можливостей створених в університеті для продукування і накопичення суб'єктами нових знань, ідей, технологій, розвитку компетентностей та інших продуктивних властивостей, що об'єднує в собі два рівні зав'язків, які функціонують в єдності, тобто ресурси, які є результатом діяльності минулого та сьогодення і можливості (здібності та зв'язки), що орієнтовані на майбутнє, які постійно змінюються, розвиваються, формуючи нові здібності, характеристики, включаючи елементи майбутнього розвитку.

У структурі викладацької метакомпетентності виокремлено компоненти розвиток яких сприятиме забезпеченню якості вищої освіти та підвищенню конкурентоспроможності університету на ринку освітніх послуг.

***Ключові слова:** викладач університету, викладацька метакомпетентність, потенціал, структура викладацької метакомпетентності, теоретичні основи.*

Постановка проблеми. Підписання Україною Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [19] передбачає дотримання положень щодо впровадження у вищу освіту принципів Болонського процесу, зокрема підвищення якості та важливості вищої освіти. Одним із аспектів підвищення якості вищої освіти є розвиток потенціалу викладачів університетів.

Про забезпечення та підвищенні якості навчання і викладання наголошується в Паризькому комюніке (2018) [23]. У якому зазначається, що в рамках реалізації передбачених заходів реформування вищої освіти особлива увага повинна приділятися розробленню нових підходів до безперервного вдосконалення навчання і викладання в рамках Європейського простору вищої освіти. «Успіх Європейського форуму з навчання і викладання, – зазначається в комюніке, – демонструє цінність і потенціал співпраці в навчанні і викладанні закладів вищої освіти» [23]. Тому заклади вищої освіти повинні надавати підтримку в розробленні та вдосконаленні стратегій навчання і викладання та неперервного професійного розвитку викладачів.

Актуальність дослідження підтверджується і проектом «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки» де вказано, що «низька затребуваність державою педагогічної і наукової праці, її низька оплата призвели до падіння престижності цього виду діяльності та скорочення кількості викладачів в університетах. Так, за період з 2010 р. по 2019 р. загальна кількість викладачів університетів, академій та інститутів знизилася на 22,4 % (до 133,5 тис. осіб)» [17, с. 20–21].

Доцільність розвитку потенціалу викладачів університетів підтверджено результатами національного опитування висвітлених у праці «Результати

загальнонаціонального опитування «Перспективи та потреби розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції» [15]. Зокрема, у матеріалах опитування зазначено, що «досягнення у викладацькій діяльності» виявилися лише на третьому місці з чотирьох за пріоритетністю, що засвідчує відсутність пріоритетності у кадровій політиці у вищій освіті (на національному та інституційному рівнях) і відповідно відсутність прагнення на рівні ЗВО до забезпечення «цінності якісного викладання», що є критично важливим для забезпечення високої якості вищої освіти» [15, с. 17].

Отже, недостатня увага до проблеми розвитку потенціалу викладачів університетів України свідчить про актуальність досліджуваної проблеми та її теоретичну нерозробленість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових публікаціях присвячених дослідженням у сфері вищої освіти зустрічаються різні категорії поняття «потенціалу», а саме: інтелектуальний (М. Долішній, К. Липовська, С. Манів, С. Ілляшенко та ін.), емоційний (А. Гацько, О. Смігунова та ін.), духовний (В. Панок, Е. Помиткін та ін.), лідерський (С. Калашнікова, Т. Гура та ін.), особистісний (Д. Леонтєв, В. Рябченко та ін.), людський (Г. Гузенко, Н. Ничкало та ін.), кадровий (О. Арзамасова та ін.) тощо.

Технології професійного розвитку науково-педагогічних працівників, зокрема й потенціалу висвітлено в дослідженнях Н. Дівінської, О. Жабенка, В. Муромець, І. Регейло, Ю. Скиби, Г. Чорнойван, О. Ярошенко та ін.

Зміст і структуру викладацької компетентності подано у працях М. Криштанович, М. Копитова, С. Мунтян, Л. Тархан, Л. Большаніної та ін.

Професійні ролі викладачів університетів та особливості їх професійної поведінки розкрито у наукових публікаціях R. Boyatzis, J. Cano-Hurtado, J. Carot-Sierra, M. Fernández-Prada & F. Fargueta, С. Гвоздїй і О. Устянської та ін.

Мета статті – обґрунтувати теоретичні основи розвитку потенціалу викладачів університетів України у контексті розширення інституційної автономії.

Відповідно до мети визначено такі *завдання дослідження*: здійснити аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових праць із проблеми розвитку потенціалу викладачів університетів у контексті інституційної автономії; виокремити структурні компоненти викладацької компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розуміння сутності поняття «потенціал викладача університету» потребує аналізу його основних складових. Насамперед проаналізуємо поняття «викладач університету». Чинними Законами України «Про освіту» [13] і «Про вищу освіту» [12] поняття «викладач» розглядається як посада, проте у Класифікаторі професій ДК 003:2010 [5] є підрозділ 23 «Викладачі», у якому виокремлено такі класи: 231 «Викладачі університетів та вищих навчальних закладів», 232 «Викладачі середніх навчальних закладів», 233 «Вчителі початкової школи та працівники дошкільних закладів», 234 «Вчителі спеціалізованих навчальних закладів», 235 «Інші професіонали в галузі навчання». Необхідно зазначити, що Класифікатор професій ДК 003:2010 охоплює поняттям «викладач» доволі широку сферу професійної діяльності [7].

У нашому дослідженні поняття «викладач університету» тлумачимо в широкому його розумінні – це особа, яка здійснює викладацьку діяльність в університеті, відповідає нормативним вимогам та зарахована до складу штатних працівників університету на основі відповідного трудового або цивільно-правового договору.

Викладацьку діяльність визначаємо як діяльність, що спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та/або фізичних якостей здобувачів освіти, що здійснюється викладачем.

Як зазначають J. Cano-Hurtado, J. Carot-Sierra, M. Fernández-Prada та F. Fargueta викладацьку діяльність можна визначити як групу процедур, які

проводяться як всередині, так і поза межами аудиторії, що сприяють навчанню студентів відповідно до визначених цілей та рекомендацій освітніх програм та визначеному інституційному контексті [21].

Формами викладацької діяльності є як традиційні види навчальних занять – лекції, практичні, семінарські та лабораторні, так й інноваційні – семінари-практикуми, семінари-наради, семінари-тренінги, тренінги, вебінари, онлайн-курси, тематичні школи, «круглі столи» тощо, на яких особа, яка здійснює викладацьку діяльність, може виконувати роль модератора, фасилітатора, консультанта, тьютора, тренера тощо.

Наступним об'єктом нашого дослідження є поняття «науково-педагогічний потенціал університету». У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» визначено, що «потенціал» – це сукупність наявних засобів, можливостей, продуктивних сил і т. ін., що можуть бути використані в якій-небудь галузі, ділянці, сфері. // Запас чого-небудь; резерв. // Приховані здатності, сили для якої-небудь діяльності, що можуть виявитися за певних умов [3].

У «Сучасному словнику іншомовних слів» потенціал визначається як сукупність наявних засобів, можливостей у певній галузі тощо [14].

З аналізу видно, що в обох визначеннях наголошується на тому, що потенціал – це наявність прихованих можливостей, тобто того, що є в наявності, проте, на нашу думку, поняття «потенціал» це не тільки характеристика можливостей, але й вираження дійсності, наявності реальних властивостей.

О. Арзамасова у праці «Дефініція «кадровий потенціал»: дослідження сутності», зазначає, що «потенціал є динамічною системою, що об'єднує в собі три рівні зв'язків часу і простору, що функціонують в єдності» [1, с. 104].

А. Печенюк у праці «Науково-педагогічний потенціал вищої освіти України: тенденції формування та ефективності використання» під науково-педагогічним потенціалом розглядає «...кількісні та якісні характеристики науково-педагогічних працівників за категоріями осіб із науковими ступенями

та вченими званнями, а також резерв зростання їх кількості внаслідок професійного розвитку, від результатів діяльності яких залежить конкурентоспроможність вищого навчального закладу на ринку освітніх послуг» [11, с. 22]. Проте, на нашу думку, кваліфікаційний потенціал і кадровий резерв є лише фрагментом феномену «науково-педагогічного потенціалу», тому аналіз винятково за вказаними показниками не розкривають усю сутність досліджуваного явища.

Ю. Скиба у праці «Науково-педагогічний потенціал університету: сутність та структура» [16] розглядає поняття «науково-педагогічний потенціал університету», як сукупність інформаційних, інтелектуальних, нематеріальних ресурсів, умов і можливостей створених в університеті для продукування і накопичення суб'єктами нових знань, ідей, технологій, розвитку компетентностей та інших продуктивних властивостей, які використовуються в науково-освітній сфері та сприяють високій якості освітньої і наукової діяльності, підвищенню іміджу університету та його конкурентоспроможності на міжнародному рівні» [16, с. 19].

Г. Гузенко у праці «Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні» [4] стверджує, що потенціал можна розглядати як «...сукупну здатність до освоєння і накопичення знань, створення інтелектуальних продуктів та ефективного використання інформації» [4, с. 33].

С. Калашнікова у праці «Розбудова інституційної спроможності та розвиток лідерського потенціалу закладів вищої освіти» [6] наголошує на доцільності впровадження у вищу освіту нової парадигми – розподіленого лідерства. «Потенціал цієї парадигми в можливості запропонувати нову перспективу «ведення» (leading) та «слідування» (following), що є більш відповідною (релевантною) сучасному академічному та освітянському контекстам. Іншими словами, модель розподіленого лідерства пропонує переосмислення потенціалу академічної спільноти з акцентом на

колегіальність, громадянську активність та активність громади» [6].

Потенціал викладача університету є динамічною системою, що об'єднує в собі два рівні зв'язків, що функціонують в єдності. Перший – це ресурси, які є результатом діяльності минулого та сьогодення, і, другий – можливості, тобто ті здібності й зв'язки, що орієнтовані на майбутнє, які постійно змінюються, розвиваються, накопичують нові здібності, характеристики, включаючи елементи майбутнього розвитку. Досліджуючи потенціал викладача університету предметом вивчення має бути не тільки компетентності викладача, а одночасно й освітнє середовище, в якому здійснюється його викладацька діяльність. Крім того, потенціал викладача університету можна розвивати як за рівнями (особистісний, інституційний), так і за компонентами (інтелектуальний, емоційний, духовний).

Аналіз останніх вітчизняних і зарубіжних досліджень і публікацій свідчить, що поняття «викладацька компетентність» є відносно новим явищем в педагогічній теорії і практиці. Близькими за змістом до викладацької компетентності, що широко використовуються у публікаціях вітчизняних авторів є професійно-педагогічна компетентність викладача університету, яка нами обрана для аналізу. Враховуючи багатогранність та багатокомпонентність викладацької компетентності у дослідженні нами використано поняття викладацька метакомпетентність.

Узагальнені погляди науковців (М. Криштанович [9], Л. Большанінової [2], Г. Кошонько [8], С. Мунтян [10], Л. Тархан [18], Янг і Шоу [цит. за 22], M. Blašková, R. Blaško, M. Jankalová, J. Radoslav [20], Nair P. [22]) щодо структурування викладацької метакомпетентності подано у табл. 1.

Таблиця 1.

Узагальнений перелік видів викладацької метакомпетентності

Компетентності	Криштанович М.	Большаніна Л.	Кошонько Г.	Мунтян С.	Тархан Л.	Янг і Шоу	Blašková M.	Nair P.
-----------------------	-----------------------	----------------------	--------------------	------------------	------------------	------------------	--------------------	----------------

Навчально-методична		✓	✓	✓	✓	✓		
Управлінська	✓		✓		✓	✓		✓
Рефлексивна		✓	✓		✓	✓		
Комунікативна	✓		✓		✓	✓	✓	✓
Інформаційна	✓		✓					
Психологічна	✓		✓			✓		✓
Загальнокультурна			✓		✓		✓	
Самоосвітня		✓	✓				✓	✓
Міжпредметна				✓	✓			
Професійна				✓	✓		✓	
Соціально-педагогічна					✓			
Дидактична					✓	✓		
Ціннісна						✓	✓	
Мотиваційна		✓				✓	✓	
Організаційна						✓		✓
Практично-діяльнісна		✓						
Економіко-правова	✓							
Екологічна	✓							
Методично-інформаційна					✓			
Науково-дослідницька					✓		✓	
Науково-методична			✓					
Прогностична			✓					
Методологічна	✓							
Громадянська			✓					
Соціальна			✓					
Технологічна			✓					
Підприємницька			✓					
Спеціальна					✓			
Емпатійна						✓		
Морально-етична							✓	✓
Критичне мислення							✓	✓
Педагогічна							✓	
Аналітична								✓
Інформаційна								✓
Емоційна								✓
Адаптивна								✓

Аналіз даних табл. 1 свідчить про виокремлення у структурі викладацької метакомпетентності різних компетентностей. Спільними у працях досліджених авторів є такі: навчально-методична, управлінська, рефлексивна, комунікативна, інформаційна, психологічна, загальнокультурна, самоосвітня, міжпредметна, професіоналізація. Водночас менш представленими є: науково-дослідницька, науково-методична, прогностична, методологічна, громадянська, соціальна, технологічна, підприємницька,

спеціальна та емпатійна. Поодинокі представлені – морально-етична, критичне мислення, педагогічна, ціннісна, мотиваційна які в сучасних умовах набувають особливої актуальності. Крім того, можна виділити два підходи до структурування викладацької метакомпетентності: узагальнюючий та спеціалізований. У першому підході (узагальнюючому) структурні компоненти викладацької метакомпетентності мають узагальнений характер, наприклад: навчально-методична, соціально-педагогічна, практично-діяльнісна, методично-інформаційна тощо. Такі компетентності охоплюють багато видів викладацької діяльності та водночас не дають повної картини, які саме компоненти викладацької метакомпетентності потребують розвитку. У другому (спеціалізованому) кожна компетентність відповідає конкретному виду викладацької діяльності, що дає можливість здійснити її діагностику та розробити індивідуальну траєкторію розвитку викладацької метакомпетентності.

Узагальнивши наукові джерела щодо видів викладацької діяльності нами виділено такі структурні компоненти викладацької метакомпетентності: прогностична; проєктувальна; предметна; інноваційна; педагогічного партнерства; організаційна; інформаційно-цифрова; рефлексивна; мовно-комунікативна; інклюзивна; мотиваційна; здоров'язбережувальна; емоційно-етична; оцінювально-аналітична. Цілеспрямований розвиток потенціалу викладачів університетів щодо вищезазначених компонентів метакомпетентності сприятиме забезпеченню якості вищої освіти та підвищенню конкурентоспроможності університету на ринку освітніх послуг.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок. Здійснивши аналіз та узагальнення поглядів науковців на поняттєво-термінологічний апарат проблеми дослідження обґрунтовано поняття «потенціал викладача університету». Потенціал викладача університету – сукупність інтелектуальних, нематеріальних ресурсів, умов і можливостей створених в університеті для продукування і накопичення суб'єктами нових знань, ідей, технологій, розвитку компетентностей та інших продуктивних

властивостей, що об'єднує в собі два рівні зв'язків, які функціонують в єдності. Перший – це ресурси, які є результатом діяльності минулого та сьогодення, і, другий – можливості (здібності й зв'язки), що орієнтовані на майбутнє і які постійно змінюються, розвиваються, накопичують нові здібності, характеристики, включаючи елементи майбутнього розвитку.

Виділено такі структурні компоненти викладацької метакомпетентності: прогностична; проєктувальна; предметна; інноваційна; педагогічного партнерства; організаційна; інформаційно-цифрова; рефлексивна; мовно-комунікативна; інклюзивна; мотиваційна; здоров'язбережувальна; емоційно-етична; оцінювально-аналітична. Цілеспрямований розвиток потенціалу викладачів університетів щодо вищезазначених компонентів метакомпетентності сприятиме забезпеченню якості вищої освіти та підвищенню конкурентоспроможності університету на ринку освітніх послуг.

Визначення теоретичних основ розвитку потенціалу викладачів університетів України мають важливе теоретичне та практичне значення для розроблення стратегії розвитку університету в частині розвитку викладацької метакомпетентності, проєктування індивідуальної траєкторії розвитку викладачів з метою підвищення якості освіти і надання освітніх послуг.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з пошуком механізмів та інструментів діагностування викладацької метакомпетентності, розроблення технології індивідуальних траєкторій розвитку компонентів викладацької метакомпетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арзамасова О. В. Дефініція «кадровий потенціал»: дослідження сутності. Збірник наукових праць Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Миколаїв, МНУ. 2015. Вип. 4. С. 102–106.
2. Большанина Л. В. Профессиональная компетентность преподавателя вуза: критерии и направления. Концепт. 2016. № 58. С. 1–5. URL : <http://e-koncept.ru/2016/76096.htm>.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Економіка. 2010. Вип. 10. С. 33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_eko_2010_10_8.
5. Державний класифікатор професій Держспоживстандарту України та ін. URL : <https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/klassifikatory/statisticheskie-klassifikatory/klasifikator-profesiy-kp-950586.html>.
6. Калашнікова С. Розбудова інституційної спроможності та розвиток лідерського потенціалу закладів вищої освіти: оптимальні шляхи та моделі розвитку інституційного потенціалу університетів в контексті глобального лідерства: методичні рекомендації: за заг. ред. С. Калашнікової. К : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 100 с. URL : https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Shlyahi_rozv_instituciyn_potencialu_Univ_IVO-Avtors-kolektiv_2017-100p.pdf.
7. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД ДК 009; 2010). URL : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html.
8. Кошонько Г. Сутність та структура професійної компетентності педагога. Теорія і практика професійної підготовки фахівців у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів : зб. наук. пр. Житомир, 2016. С. 30–37.
9. Криштанович М. Ф. Зміст і сутність структури професійно-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти. Інноваційна педагогіка. 2018. Вип. 4 (22). Т. 2. С. 21–24. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/4/part_2/4-2_2018.pdf.
10. Мунтян С. Г. Професійний профіль викладача іноземної мови в європейському освітньому просторі. Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. Рівне : РІКУП НАНУ, 2015. С. 264–266.
11. Печенюк А. Науково-педагогічний потенціал вищої освіти України: тенденції формування та ефективності використання. Професійна орієнтація та підготовка кадрів. Україна: аспекти праці. 2013. № 4. С. 22–27. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2013_4_6.
12. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find>.
13. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
14. Пустовіт Л. О., Скопненко О. І., Сjuta Г. М., Цимбалюк Т. В. Сучасний словник іншомовних слів. К. : Довіра. 2000. 670 с.
15. Результати загальнонаціонального опитування «Перспективи та потреби розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції»; за заг. ред. С. Калашнікової. Київ, 2019. 64 с. URL : <https://ul-journal.org/index.php/journal/article/view/105/98>.

16. Скиба Ю. Науково-педагогічний потенціал університету: сутність та структура. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» 2020. 2(10). С. 13–25. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-10-2-13-25>
<https://ul-journal.org/index.php/journal/article/view/124/115>

17. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. К., 2020. 71 с. С. 20–21. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

18. Тархан Л. Теоретичні і методичні основи формування дидактичної компетентності майбутніх інженерів-педагогів : автореф. дис. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.04. К., 2008. С. 17.

19. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифіковано Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/.

20. Blašková M., Blaško R., Jankalová M., Radoslav J. Key Personality Competences of University Teacher: Comparison of Requirements Defined by Teachers and/Versus Defined by Students. Procedia – Social and Behavioral Sciences. February 2014. С. 466–475. URL : https://www.researchgate.net/publication/272703344_Key_Personality_Competences_of_University_Teacher_Comparison_of_Requirements_Defined_by_Teachers_andVersus_Defined_by_Students.

21. Cano-Hurtado J. J., Carot-Sierra J. M., Fernández-Prada M. A., Fargueta F. An evaluation model of the teaching activity of academic staff. URL : <https://www.oecd.org/education/imhe/43977296.pdf>.

22. Nair P. A Study on Identifying Teaching Competencies and Factors Affecting Teaching Competencies with Special. A Thesis submitted to Gujarat Technological University for the Award of Doctor of Philosophy in Management. Gujarat Technological University. Ahmedabad. 2017.

23. Paris Communiqué. Paris, May 25th 2018. URL : <http://www.ehea2018.paris/Data/EIFinder/s2/Communique/EHEAParis2018-Communique-final.pdf>.

Стаття надійшла до редакції 11.04.2021

Yurii Skyba, Hanna Lebedynets. Theoretical bases for academics' potential development: foreign and domestic experience.

Ensuring and improving the quality of teaching and learning, in particular the academics' potential development, is reflected in strategic European and domestic documents, namely in the Association Agreement between Ukraine and the European Union, the Paris Communiqué, the Strategy for Higher Education in Ukraine for 2021-2031 and others. The expediency for academics' potential development is confirmed by the results of a national survey on the needs for the development of Ukrainian universities in the process of reforming higher education in the context of European integration.

The article highlights the problems of academics' potential development. Based on foreign and domestic experience, the theoretical bases for academics' potential development, in particular the conceptual and terminological apparatus and structural components of teaching metacompetence are substantiated. The concept «potential of an academic» is defined as a set of intellectual, intangible resources, conditions and opportunities created for the production and accumulation of new knowledge, ideas, technologies, competencies and other productive properties at the university, which combines two levels of connections functioning in unity. The first level of connections are resources that are the result of past and present, and the second – opportunities, i.e. those abilities and connections that are future-oriented, constantly changing, evolving, forming new abilities, characteristics, including elements of the future development.

The following components are distinguished in the structure of teaching metacompetence: prognostic; design; objective; innovative; pedagogical partnership; organizational; information and digital; reflexive; linguistic and communicative; inclusive; motivational; health-preserving; emotional-ethical and evaluative-analytical. The development of the above components of teaching metacompetence will help ensure the quality of higher education and increase the competitiveness of the university in the educational services market.

Key words: *an academic, teaching metacompetence, potential, structure of teaching metacompetence, theoretical bases.*

REFERENCES

1. Arzamasova O. V. Definitsiia «kadrovyi potentsial»: doslidzhennia sutnosti. Zbirnyk naukovykh prats Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlynskoho. Mykolaiv, MNU. 2015. Vyp. 4. S. 102–106. [in Ukrainian].
2. Bolshanyina L. V. Professyonalnaia kompetentnost prepodavatel'ia vuza: krytery y napravleniia. Kontsept. 2016. № 58. S. 1–5. URL : <http://e-koncept.ru/2016/76096.htm>. [in Russian].
3. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin : Perun, 2005. 1728 s. [in Ukrainian].
4. Huzenko H. M. Liudskiy potentsial: sutnist ta priorytetni napriamky rozvytku v Ukraini. Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H.S. Skovorody. Ekonomika. 2010. Vyp. 10. C. 33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_eko_2010_10_8. [in Ukrainian].
5. Derzhavnyi klasyfikator profesii Derzhspozhyvstandartu Ukrainy ta in. URL : <https://buhgalter911.com/uk/spravochniki/klassifikatory/statisticheskie-klassifikatory/klasifikator-profesiy-kp-950586.html>. [in Ukrainian].
6. Kalashnikova S. Rozbudova instytutysiinoi spromozhnosti ta rozvytok liderskoho potentsialu zakladiv vyshchoi osvity: optymalni shliakhy ta modeli rozvytku instytutysiinoho potentsialu universytetiv v konteksti hlobalnoho liderstva: metodychni rekomendatsii: za zah. red. S. Kalashnikovoi. K : TOV «Vydavnychiy dim «Pleiady», 2017. 100 s. URL : <https://ihed.org.ua/wp->

content/uploads/2018/09/Shlyahi_rozv_instituciyn_potencialu_Univ_IVO-Avtors-kolektiv_2017-100p.pdf. [in Ukrainian].

7. Klasyfikator vydiv ekonomichnoi diialnosti (KVED DK 009; 2010). URL : http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/kv10_i.html. [in Ukrainian].

8. Koshonko H. Sutnist ta struktura profesiinoi kompetentnosti pedahoha. Teoriia i praktyka profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u konteksti zahalnoievropeiskykh intehratsiinykh protsesiv : zb. nauk. pr. Zhytomyr, 2016. S. 30–37. [in Ukrainian].

9. Kryshchanovych M. F. Zmist i sutnist struktury profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoi osvity. Innovatsiina pedahohika. 2018. Vyp. 4 (22). T. 2. S. 21–24. URL : http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/4/part_2/4-2_2018.pdf. [in Ukrainian].

10. Muntian S. H. Profesiinyi profil vykladacha inozemnoi movy v yevropeiskomu osvitnomu prostori. Suchasni problemy humanitarystyky: svitohliadni poshuky, komunikatyvni ta pedahohichni stratehii : materialy V Vseukr. nauk.-prakt. konf. Rivne: RIKUP NANU, 2015. S. 264–266. [in Ukrainian].

11. Pecheniuk A. Naukovo-pedahohichniyi potentsial vyshchoi osvity Ukrainy: tendentsii formuvannia ta efektyvnosti vykorystannia. Profesiina oriientsiia ta pidhotovka kadriv. Ukraina: aspekty pratsi. 2013. № 4. C. 22–27. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uap_2013_4_6. [in Ukrainian].

12. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18?find>. [in Ukrainian].

13. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. [in Ukrainian].

14. Pustovit L. O., Skopnenko O. I., Siuta H. M., Tsymbaliuk T. V. Suchasnyi slovnyk inshomovnykh sliv. K. : Dovira. 2000. 670 s. [in Ukrainian].

15. Rezultaty zahalnonatsionalnoho opytuvannia «Perspektyvy ta potreby rozvytku universytetiv Ukrainy u protsesi reformuvannia vyshchoi osvity u konteksti yevropeiskoi intehratsii»; za zah. red S. Kalashnikovoi. Kyiv : Instytut vyshchoi osvity NAPN Ukrainy, 2019. S. 17. URL : <https://ul-journal.org/index.php/journal/article/view/105/98>. [in Ukrainian].

16. Skyba Yu. Naukovo-pedahohichniyi potentsial universytetu: sutnist ta struktura. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Universytety i liderstvo» 2020. 2(10). S. 13–25. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-10-2-13-25> <https://ul-journal.org/index.php/journal/article/view/124/115> [in Ukrainian].

17. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky. K., 2020. 71 s. S. 20–21. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>. [in Ukrainian].

18. Tarkhan L. Teoretychni i metodychni osnovy formuvannia dydaktychnoi kompetentnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv : avtoref. dys. ... dokt. ped. nauk : spets. 13.00.04. K., 2008. S. 17. [in Ukrainian].

19. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony : ratyfikovano Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 № 1678-VII. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/. [in Ukrainian].

20. Blašková M., Blaško R., Jankalová M., Radoslav J. Key Personality Competences of University Teacher: Comparison of Requirements Defined by Teachers and/Versus Defined by Students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. February 2014. S. 466–475. URL : https://www.researchgate.net/publication/272703344_Key_Personality_Compences_of_University_Teacher_Comparison_of_Requirements_Defined_by_Teachers_andVersus_Defined_by_Students. [in English].

21. Cano-Hurtado J. J., Carot-Sierra J. M., Fernández-Prada M. A., Fargueta F. An evaluation model of the teaching activity of academic staff. URL : <https://www.oecd.org/education/imhe/43977296.pdf>. [in English].

22. Nair P. A Study on Identifying Teaching Competencies and Factors Affecting Teaching Competencies with Special. A Thesis submitted to Gujarat Technological University for the Award of Doctor of Philosophy in Management. Gujarat Technological University. Ahmedabad. 2017. [in English].

23. Paris Communiqué. Paris, May 25th 2018. URL : <http://www.ehea2018.paris/Data/EIFinder/s2/Communique/EHEAParis2018-Communique-final.pdf>. [in English].